

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
mart

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

3-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

*Elektron nashr.
2026-yil, mart.*

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ICT week Uzbekistan 2025: Milliy texnologiyalar haftaligining yakunlari va ularning O'zbekiston IT-ekotizimiga ta'siri.....	16
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
THE ROLE OF STATE FINANCIAL CONTROL IN THE EFFICIENT USE OF BUDGET FUNDS	20
Gulyor Akhmatovna Kasimova, Biybinaz Makhmut qizi Esenbaeva	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПЛАТЁЖНЫХ СИСТЕМ В ФОРМИРОВАНИИ ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	22
Шамахмудова Шоира Олег кизи	
UZBEKISTAN'S STRATEGY FOR TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: LABOR MARKET TRANSFORMATION, CHALLENGES AND PROSPECTIVE OPPORTUNITIES.....	27
Akbarova Barno Shukhratovna, Chintemirova Diyora Shukhratovna	
MODELS FOR MANAGING EDUCATIONAL REFORMS IN THE CONTEXT OF CULTURAL DIFFERENCES.....	32
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
4-SANOAT INQILOBINING RAQAMLI TURIZMGA TA'SIRINI BAHOLASH	38
Sevinchova Nilufar Ne'mat qizi	
КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ДРАЙВЕР ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ.....	41
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA FOIZSIZ MOLIYA MEKANIZMLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	44
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	47
Tadjimirzayev Anvar Abduvaxidovich	
RAQAMLI IQTISODIY DINAMIKANI KOMPLEKS FUNKSIYALAR YORDAMIDA MODELLASHTIRISH.....	52
Ibrohimova Nilufar Qahramon qizi	
SANOAT SEKTORIDA BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	55
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
LOGISTIKA PROVAYDERLARI XIZMATLARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.....	59
Raximov Xasan Shukurjonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНСТРУМЕНТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В РАЗЛИЧНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ	64
Сидиков Зиёдулло Равшанович, Холиярова Шохиста Кахрамоновна	
SUG'URTA TASHKILOTLARINING BOZOR IQTISODIYOTIDAGI AHAMIYATI	68
Azamatova G.I.	
DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISH VA QAYTA ISHLASHDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	71
Po'latova Sug'diyona, S.Y.Xamidova	
MAHALLIY BUDJETLARNING DAROMAD BAZASINI KENGAYTIRISH ASOSIDA XARAJATLAR BARQARORLIGINI TA'MINLASH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA).....	74
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARI VA PREFERENSIYALARINING IQTISODIY AHAMIYATI.....	77
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	

РАЗВИТИЕ OPEN BANKING КАК ДРАЙВЕР ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОЙ ФИНТЕХ-ЭКОСИСТЕМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ	80
Эшмуротов Дониёр Ихтиёр ўғли	
NAVIGATING TAX RISKS ARISING IN THE MANAGEMENT OF ENTERPRISES.....	83
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
DVIGATELNING TASHQI TEZLIK TAVSIFNOMASIGA DVIGATEL QUVVATI, TIRSAKLI VALINING MAKSIMAL AYLANISHLAR SONI, SOATLI YONILG'I SARFI VA SOLISHTIRMA YONILG'I SARFLARIGA TA'SIRI.....	86
Abdug'aniyev Shohruh Oxunjon o'g'li, Abdusattorov Nodirjon Abduljalil o'g'li	
FROM TRADITIONAL BANKING TO FINTECH ECOSYSTEMS: PERFORMANCE IMPLICATIONS	90
Rano Parpieva	
ZAMONAVIY SHAROITDA MEHNAT MOTIVATSIYASI NAZARIYASINI RIVOJLANTIRISHDA INSONIY MUNOSABATLAR MAKTABINING AHAMIYATI	92
Aslanov Aziz Mexmonovich	
ВОДНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КОМПРОМИСС В СИСТЕМЕ ЦУР УЗБЕКИСТАНА: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ МЕЖЦЕЛЕВЫХ КОНФЛИКТОВ	96
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
THE ECONOMIC IMPORTANCE OF INTERNATIONAL TRADE AND ITS ROLE IN GLOBAL GROWTH	99
Nurova Farog'at Salohiddin qizi	
AHOLINING MOLIVAVIY FIRIBGARLIKKA ALDANISH EHTIMOLINI KAMAYTIRISHDA MOLIVAVIY TA'LIMNING O'RNI.....	102
Irgashev Anvar Farxodovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TASHQI SAVDONI OPTIMALLASHTIRISH VA ENERGETIKA XAVFSIZLIGINI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	105
Nosirbekov Sanjarbek Toxirbekovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIVAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH	107
Turaboyev Ibroxim Ismoil o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	111
Xakimov Akbar Anvarovich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA NOMODDIY AKTIVLARNING IQTISODIY MAZMUN-MOHİYATI	114
Ishanqulov Izzatilla Nurillayevich	
MEHNAT HAQIDAN OLINADIGAN SOLIQLAR VA MAJBURIY TO'LOVLAR HISOBINI O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOLIQ KODEKSI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	117
Nomozov Ilhomjon Ziyodullo o'g'li	
FINTECH TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TIJORAT BANKLARI RAQAMLI INFRATUZILMASINI MODERNIZATSIYA QILISH	119
Hazratkulov Faxriyor Abdumuxammad o'g'li	
ОЦЕНКА ЛИДЕРСКОЙ ЗРЕЛОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ КРЕАТИВНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	122
Абдусаламова Фароғат Сунатиллаевна	
STATE OF DEVELOPMENT AND DYNAMICS OF THE FRUIT PROCESSING INDUSTRY.....	125
Yusufova Laylo Gayrat kizi	
STARTAP LOYIHALARINING MILLIY IQTISODIYOTNING INNOVATSION RIVOJLANISHIDAGI ROLI.....	132
Ko'chimova Madinabonu Qaxramon qizi, Sheraliyev Nurbek Jumanazar o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI SAMARADORLIGI VA BOZOR QIYMATINI SHAKLLANTIRISHNING KO'P FAKTORLI MODELLARI	135
Jumatova Gulzar Maxmud qizi	

INNOVATSION RIVOJLANISHDA MEHNAT RESURSLARINING SAMARADORLIGINI HISOBLASH USULLARI.....	139
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
INSTITUTIONAL FEATURES OF STATE REGULATION OF PRODUCT QUALITY MANAGEMENT	143
Atakulov Askad Raimkulovich	
TA'LIM MARKAZINING OBRO'SI VA RAQOBATBARDOSHLIGIGA MALAKALI XODIMLARNING TA'SIRINI BAHOLASH.....	146
Razzoqova Zebo Xusniddinova	
THE IMPACT OF RAPID TAX DISPUTE RESOLUTION SYSTEMS ON THE BUSINESS ENVIRONMENT AND PROSPECTS FOR THEIR DEVELOPMENT.....	149
Solihova Xumora Xasan kizi	
МОДЕЛИРОВАНИЕ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО ВЛИЯНИЯ ОБЩЕСТВА 5.0 НА УСТОЙЧИВОЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТРАН БРИКС-Т.....	153
Калдибаев Нурлан Алимжанович	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNING INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA'SIRI.....	156
Kurashev Sobir Saidmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-AMALIY O'ZIGA XOS JIHATLARI	159
Po'latova Mavluda Sanjar qizi	
ПРИЗНАКИ ПРОБЛЕМНЫХ КРЕДИТОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИХ КАЧЕСТВОМ.....	162
Улмасой Ахмедова Хусан кизи	
THE ECONOMIC ESSENCE OF LABOR AND ITS INTERPRETATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS.....	165
Nomozov Ilhomjon Ziyadullah ugli	
MADANIYLASHTIRILGAN GO'SHTNING QAYTA ISHLANGAN GO'SHT MAHSULOTLARI XOM ASHYOSIDA ISHTIROKI.....	168
Xaydarova Sitara Suranbay qizi	
NOMODDIY AKTIVLAR AUDITIDA RISKLARNI BAHOLASH VA AUDITORLIK DALILLARINI TO'PLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	170
Ishanqulov Izzatilla Nurillayevich	
MEHNAT HAQI AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA XALQARO AUDIT STANDARTLARI (ISA) KONTEKSTIDAGI TALQINI.....	173
Nomozov Ilhomjon Ziyodullo o'g'li	
BANK RISKLARINING BANK FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI, TURLARI VA XUSUSIYATLARI.....	175
Hakimova Nargiza Abduraimovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TADBIQ QILISH YO'NALISHLARI VA INSTRUMENTLARI TAHLILI	180
Abdurahmonov Abdumalik Abdurashidovich	
MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF SUBJECTS ENGAGED IN MEAT PROCESSING IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DIRECTION.....	184
Sitara Khaydarova	
"XAVFSIZ SHAHAR" TIZIMLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	188
Iminov Akbarjon Odiljon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NATIJAGA YO'NALTIRILGAN BYUDJETLASHTIRISHNI JORIY ETISHDA DAVLAT MOLIVASI STATISTIKASI: JORIY HOLAT VA ISTIQBOLLI REJALARI.....	190
Artikov Baxtiyor Maxkamovich	
DAVLAT QARZINI SAMARALI BOSHQARISH VA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI	193
Sattoriy Fayzulloh Abdijabbor o'g'li	

O'Z KAPITALI HISOBINI YURITISHDA XALQARO MOLIYAVIY HISOBOT STANDARTLARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	196
Axmedov Latayibxon Mamitxonovich	
BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH ORQALI KORXONA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
THE IMPACT OF MANAGING THE INTERREGIONAL MOBILIZATION OF QUALIFIED TEACHERS ON THE QUALITY OF EDUCATION.....	202
Karimov Dostonjon Karimovich	
O'ZBEKISTON KIMYO SANOATI KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI HOLATI.....	204
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
ФАКТОРЫ И ПРОБЛЕМЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ.	206
Гимранова О. Б.	
ASSESSING DIGITAL MATURITY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: AN INTEGRATED FRAMEWORK APPROACH.....	209
Berdiyev Temurbek	
ТЕОРЕТИКО-НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ НЕФТЕГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	213
Бекмухамедова Малика Искандарбековна	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ЦИФРОВИЗАЦИИ ФОНДОВОГО РЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ	218
Шомуродов Равшан Турсункулович, Юсупова Нигора Собитжон кизи	
IQTISODIYOTDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI.....	223
Amirov Otabek Xudoyberdi o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	226
Mannonov Shoxruhmirza Abdurashid o'g'li	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MOLIYAVIY NATIJALAR AUDITI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING YAXLIT TIZIMI	231
Bekchanov Faxriddin Atabekovich	
FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES IN THE IMPROVING....	234
Karamatdinova Aysawle Paraxatovna	
GENERATIV SUN'IY INTELLEKT INFRATUZILMASINING MINTAQAVIY IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYA QILISHDAGI O'RNI	236
Saidov Jaloladdin Allaberganovich	
STRATEGIC INTEGRATION OF DIGITAL MARKETING TECHNOLOGIES IN SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES: DRIVERS, BARRIERS, AND ECONOMIC PERFORMANCE.....	239
Pirmatov Oybek Shovkat ugli	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNING HUDUDIY RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI.....	243
Reimbergenov Xurrambek Xushnudovich	
FEATURES AND PRINCIPLES OF ECONOMETRIC MODELING OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT.....	246
Choriev Tolib Azamovich	
FEATURES OF INVESTMENT BEHAVIOUR IN THE CONTEXT OF FINTECH TECHNOLOGY DEVELOPMENT	251
Karimova Nurjakhon Olim kizi	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA HUDUDIY INFRATUZILMAGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	255
Ismoilov Azizbek Rustamjon o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON BOZORLAR ORQALI XALQARO SAVDONI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	259
Hamroyeva Umida	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYANING IQTISODIY MAZMUNI VA NAZARIY ASOSLARI.....	262
Sarimsaqov Sherzod Xamidovich	
INCREASING THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES IN THE CONSTRUCTION MATERIALS INDUSTRY	268
Toshpulatov Asronbek Mutalibovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINING KAPITAL BOZORI ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI.....	272
Otabek Oltiboyev	
TASHQI SAVDO OPERATSIYALARIDA VALYUTA NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH	275
Israilov Avazbek Rustam o'g'li	
XALQARO UNIVERSITET BOSHQARUVIDA STAKEHOLDER YONDASHUVI: ZAMONAVIY MODELLAR VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	277
Tursunmuratov Sherzod Turdimuratovich	
ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ В УПРАВЛЕНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ СЕМЕЙНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	279
Султанов Бобирмирзо Мавлонжон угли	
TRANSPORT SOHASIDA AYOLLAR BANDLIGINI TA'MINLASH MUAMMOLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ASOSIDA HAL ETISH	283
Abdukarimova Dilnozaxon Mamurjon qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	287
Nurullayeva Mexribon Muratovna	
OPTIMIZATION OF THE FOOD SUPPLY AND DELIVERY SYSTEM IN TASHKENT REGION	290
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
THEORETICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL PROTECTION AND ITS INTERRELATIONSHIP WITH SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT.....	293
Abduzoirov Mukhiddin, Abdulloev Amrullo, Inomjon Qudratov	
SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI BOSHQARISHGA OID ILMIY YONDASHUVLARNING EVOLYUTSIYASI..	299
Kurbonov S.A.	
INSTITUTIONAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN RURAL UZBEKISTAN: AN ECONOMIC AND STATISTICAL ANALYSIS	304
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
ФАКТОРИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТЬЮ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	310
Дадабоева Муштари Хамидиллаевна	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA AGROKLASTERLARNING O'RNI VA ISTIQBOLLARI	314
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	
RAQAMLI ASALARICHILIK TEXNOLOGIYALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH TAMOYILLARI	318
Farmanov Jonibek Ziyadullaevich	
СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ УВЕЛИЧЕНИЯ КАПИТАЛИЗАЦИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	322
Шомуродов Равшан, Жуманазаров Шахобиддин	
INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISHNING MOLIYA-KREDIT MEKANIZMI: XORIJIY DAVLATLAR AMALIY TAJRIBASI	326
I. Madaminov	

TRANSPORT SOHASIDA AYOLLAR BANDLIGINI OSHIRISHNING AYOLLAR FAROVONLIGI VA IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	329
Raxmatov Ziyodullo, Abdulkarimova Dilnozaxon	
НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ МИГРАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	332
Ёкубжон Тохилов	
ВЗАИМОСВЯЗЬ ВЫБРОСОВ CO ₂ , ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И ДОСТУПА К ЧИСТОМУ ТОПЛИВУ И ТЕХНОЛОГИЯМ С РАСХОДАМИ НА ЗДРАВООХРАНЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	336
Эркинбаева Камила Жавланбековна	
ВЛИЯНИЕ НЕФТЯНОЙ ЗАВИСИМОСТИ И УРОВНЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ НА ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ РИСК УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ.....	341
Эркинбаева Камила, Бекзод Кузйбаев	
МЕХАНИЗМ РЕАЛИЗАЦИИ ТУРИСТСКИХ ПРОДУКТОВ НА ОСНОВЕ МЕСТНЫХ СООБЩЕСТВ	347
Абзалова Нозимахон Нодирбек кизи	
THE ROLE OF DIGITAL PLATFORMS IN CONDUCTING ELECTRONIC SALES OF ENTERPRISE PRODUCTS	350
Tuychiyev Shavkatjon Shokirali o'g'li	
LATENT DEMAND AND THE CAPACITY ILLUSION IN RAIL TRANSPORT	354
Kurambayev Alisher Saburbayevich	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA PORTFELINI "YASHILLASHTIRISH" VA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	357
Soliev Muhammad Umar Baxromjon o'g'li	
SCENARIO FORECASTING OF TEXTILE SECTOR DEVELOPMENT	361
Nurullayeva Mexribon Muratovna	
AHOLI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING TURMUSH DARAJASIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH.....	365
Abidova Shahnoza Abduvaliyevna	
INFRATUZILMA LOYIHALARINI MOLIALASHTIRISHDA TASHABBUSLI BUDJET MEXANIZMINING O'RNI	367
Yarbazarov Shavkat Butayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	370
Usanova Feruza, Muratov Shukrullo	
THE IMPACT OF CUSTOMER TRUST ON PURCHASE DECISIONS IN E-COMMERCE.....	372
Maxmudova Munisaxon Abbas qizi	
ACTIVITY-BASED COSTING IN RAILWAY PASSENGER TRANSPORT	376
Eshboyev Ulugbek Farxodovich	
MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNING TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATIDAGI IQTISODIY AHAMIYATI	380
Primova Dilafruz To'liqinovna	
INSTITUTIONAL DETERMINANTS OF THE SHADOW ECONOMY AND THEIR IMPACT ON HOUSEHOLD WELFARE	382
Afenov Nursultan Nugmatillaevich	
DEVELOPING A DIGITAL PLATFORM MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF THE SERVICE SECTOR IN TASHKENT CITY	386
Abikayumov Bekzod Turdiniyozovich	
TIJORAT BANKLARI CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	390
Axmedov Sardorbek Abdulkarim o'g'li	

ASSESSING UNIVERSITY DIGITAL MATURITY AS A DRIVER OF INTERNATIONAL COMPETITIVENESS: IMPROVING THE EVALUATION MECHANISM	395
Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli	
ENHANCING THE EFFICIENCY OF MARKETING PROJECT MANAGEMENT THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DIGITAL ECONOMY	398
Xushnoza Abdulazizova Abduhayot qizi	
INVESTITION FAOLLIK MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	401
Asatova Shahzodaxon Zabixillo qizi	
THE ECONOMIC ESSENCE AND MODERN REQUIREMENTS OF THE FOOD SUPPLY CHAIN.....	404
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
SANOAT KORXONALARIDA JAMOANI BOSHQARISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH.....	409
Xusanova Malohat Mingnorovna	
FINITE ELEMENT INVESTIGATION OF THE DYNAMIC DEFORMATION OF SINGLE-LAYER ISOTROPIC PLATES INTERACTING WITH A VISCOELASTIC MEDIUM	411
Butayev R.B., Mirzoyeva G.T., Nabiyeu B.E., Karimova S.T.	
XITOIY VA O'ZBEKISTON SANOAT IQTISODIYOTI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI, QIYOSIY TAHLIL VA STRATEGIK ISTIQBOLLAR.....	416
Babadjanova Nozima, Madraximova Gulasal	
ЭКСПЕРТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ СОЛНЕЧНОЙ ЭЛЕКТРОСТАНЦИИ МОЩНОСТЬЮ 1 МВт.....	418
Anarbaev A.I., Bahodirova M.T.	
ASALARICHILIK TARMOG'INI RIVOJLANTIRISHDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING AHAMIYATI	425
Aytimbetova Bibizura Qoyshebekovna	
МЕХАНИЗМЫ УПРАВЛЕНИЯ РИСКАМИ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ СЕКТОРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	428
Нуруллаева Гулнара Коптлеуовна	
INNOVATION-INVESTITION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TajRIBASI	432
Sh. Bayramova	
A THREE-LAYER AI MANAGEMENT-MECHANISM MODEL (AI-MMM) FOR TEXTILE ENTERPRISES....	436
Madrahimova Onajon Javlon qizi	
QISHLOQ HUDUDLARIDA KOOPERATIV-INKUBATOR MODELINI JORIY ETISHNING TASHKILIY- IQTISODIY MEXANIZMI	438
Sodiqov Xidirali	
MINTAQA IQTISODIY SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ASOSIDA HUDUDIY IXTISOSLASHUV VA QO'SHILGAN QIYMATNI OSHIRISH ORQALI EKSPORT SAMARADORLIGINI TA'MINLASH	442
Xudoyberdiyeva Asila	
TIJORAT BANKLARIDA ICHKI VA TASHQI AUDITNI MUVOFIQLASHTIRISH ASOSIDA AUDIT SAMARADORLIGINI OSHIRISH	445
Ziyodullayeva Nargiza Yusuf qizi	
O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIK DARAJASINING DINAMIKASI VA KAM TA'MINLANGAN OILALARNI IJTIMOIY YORDAM BILAN QAMRAB OLISH	448
Asomiddinova Muzayyanxon Abdurahmon qizi	
МЕХАНИЗМ ОБЖАЛОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА.....	451
Ризакулов Шерзод Шермуратович	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA YASHIL IQTISODIYOTNI BOSHQARISHNING AMALDAGI MEXANIZMLARI TAHLILI	454
Mo'minjonov Anvarbek Sayfitdin o'g'li	

DAROMADLAR VA XARAJATLAR HISOBINI TARTIBGA SOLISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI VA XALQARO TAJRIBASI	457
Kuvatova Dinara Anvarovna	
TIJORAT BANKLARIDA LIKVIDLIK RISKINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI	461
Nazirov Ibrohimjon Sodiqjon o'g'li	
IQTISODIY ISLOHOTLARNING SIYOSIY BARQARORLIKKA TA'SIRI: QISMAN ISLOHOT MUVOZANATI VA DASTUR BOSHQARUVI YONDASHUVI.....	468
Tulliyev Qahramon	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA XIZMATLARI SIFATINI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	472
Abdullayeva Umida, Abdullayev Farrux	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG'URTA XIZMATLARI SIFATINI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Abdullayeva Umida Nurmuxammad qizi

Bank-moliya akademiyasi magistranti

Abdullayev Farrux Abdusalim o'g'li

“UZBEKINVEST” EISK AJ menejerining katta assistenti

Annotatsiya. Tezisdagi sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining sug'urta xizmatlari sifatiga ta'sir etish mexanizmlari tahlil qilingan. Istiqbolli loyihalar milliy agentligi (NAPP) ma'lumotlari asosida O'zbekiston sug'urta bozorining 2024–2025-yillardagi raqamli va xizmat sifati ko'rsatkichlari baholangan hamda xalqaro tajriba bilan taqqoslangan. Sug'urta kompaniyalari uchun to'rt qatlamli SI asosidagi xizmat ko'rsatish modeli taklif etilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamli transformatsiya, sug'urta xizmati sifati, da'volarni boshqarish, firibgarlikni aniqlash, sug'urta bozori.

Abstract. The thesis analyzes the mechanisms through which artificial intelligence (AI) technologies affect the quality of insurance services. Based on data from the National Agency for Prospective Projects (NAPP), the digital development and service quality indicators of Uzbekistan's insurance market for 2024–2025 are assessed and compared with international experience. A four-layer AI-based service delivery model is proposed for insurance companies.

Keywords: artificial intelligence, digital transformation, insurance service quality, claims management, fraud detection, insurance market.

Аннотация. В тезисе проанализированы механизмы влияния технологий искусственного интеллекта (ИИ) на качество страховых услуг. На основе данных Национального агентства перспективных проектов (НАПП) оценены показатели цифрового развития и качества услуг страхового рынка Узбекистана за 2024–2025 годы, а также проведено их сопоставление с международным опытом. Для страховых компаний предложена четырехуровневая модель оказания услуг на основе искусственного интеллекта.

Ключевые слова: искусственный интеллект, цифровая трансформация, качество страховых услуг, управление страховыми требованиями, выявление мошенничества, страховой рынок.

KIRISH

Sug'urta bozorida raqamlashtirish zarurati, avvalo, bozor hajmining jadal o'sishi sharoitida mijozlarga xizmat ko'rsatish infratuzilmasini mos ravishda rivojlantirish ehtiyoji bilan izohlanadi. 2025-yil 1-yanvardan 2026-yil 1-yanvargacha sug'urta tashkilotlari soni 33 tadan 36 taga ko'paygan bo'lsa-da, sug'urta agentlari soni 4 804 tadan 3 684 taga, ya'ni 23,3 foizga qisqargan (NAPP, 2026). Shu davrda amaldagi shartnomalar soni qariyb chorakka oshgani raqamli xizmat ko'rsatish kanallarining ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi.

Mijozlar talabi ham sifat jihatdan o'zgarmoqda: polisni onlayn rasmiylashtirish, da'voni masofadan berish va to'lovni qisqa muddatda olish mijozlar tomonidan tobora ko'proq talab etiladigan xizmat standartiga aylanmoqda. Xizmat sifati ishonchlilik, javob berish tezligi, kafolat, e'tiborlilik va moddiy-texnik ta'minot mezonlari orqali baholanadi (Parasuraman, Zeithaml va Berry, 1988), sug'urtada esa bu mezonlarning eng muhim ko'rinishi sug'urta hodisasi yuz berganda da'voning adolatli va tez qondirilishidir. Milliy darajada ushbu jarayonni qo'llab-quvvatlovchi institutsional asos yaratilgan: sun'iy intellektga asoslangan dasturiy mahsulotlar va xizmatlar ulushini ko'paytirish, texnik infratuzilmani kengaytirish va kadrlar salohiyatini oshirish choralari davlat strategiyasida belgilangan (O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, 2024).

Tadqiqot maqsadi SI texnologiyalarining sug'urta xizmati sifatiga ta'sir kanallarini aniqlash, O'zbekiston bozorining raqamli tayyorgarligini baholash va milliy sug'urta kompaniyalari uchun amaliy joriy etish modelini asoslashdan iborat.

Tadqiqotda to'rt usul uyg'unlashtirildi. Birinchidan, SIning sug'urta qiymat zanjiriga ta'siri bo'yicha xorijiy

ilmiy adabiyotlar, xususan, Eling, Nuessle va Staubli (2022) tadqiqoti tahlil qilindi. Ikkinchidan, xalqaro nazorat organlari EIOPA, 2025; EIOPA, 2026; IAIS, 2025) hamda Swiss Re Institute (2026) va OECD (2025) materiallari asosida xorijiy sug'urtalovchilarning Sldan foydalanish tajribasi umumlashtirildi. Uchinchidan, NAPP (2026)ning 2025-yil yakunlari bo'yicha rasmiy statistik hisoboti va Milliy statistika qo'mitasining (2026) YalM ma'lumotlari asosida sug'urtaga kirib borish darajasi, to'lov koeffitsienti, bir agentga to'g'ri keladigan shartnomalar soni va da'volarni qondirish ulushi kabi hosila ko'rsatkichlar muallif tomonidan hisoblandi. To'rtinchidan, O'zbekiston ko'rsatkichlari Yevropa bozori ko'rsatkichlari bilan qiyosiy tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sling sug'urta jarayonlarida qo'llanish yo'nalishlari. Xalqaro amaliyotda SI qiymat zanjirining barcha bo'g'inlarida qo'llanilmoqda. Yevropada hayotdan tashqari sug'urta kompaniyalarining 50 foizi va hayot sug'urtasi kompaniyalarining 24 foizi tarflash va andarrayting, firibgarlikni aniqlash hamda da'volarni boshqarish kabi sohalarda Sldan foydalangan (EIOPA, 2025). Generativ SI paydo bo'lishi bilan bu jarayon tezlashdi: 25 mamlakatdagi 347 ta kompaniya ishtirokidagi so'rovnoma ko'ra, Yevropa sug'urtalovchilarning qariyb uchdan ikki qismi bu texnologiyani faol qo'llamoqda, biroq aksariyati hali konsepsiyani sinovdan o'tkazish (proof-of-concept) bosqichida. Qo'llanishlarning 64 foizi hisob-fakturalar, audio yozuvlar yoki tibbiy hujjatlardan ma'lumot ajratish kabi ichki samaradorlik vositalariga, 36 foizi esa ovozi yoki chat-botlar kabi mijozga yo'naltirilgan ilovalarga to'g'ri keladi (EIOPA, 2026).

Xizmat sifatiga ta'sir mexanizmlari. Tahlil Sling xizmat sifatiga to'rt kanal orqali ta'sir etishini ko'rsatdi. Birinchi kanal – tezlik: hujjatlarni avtomatik tanib olish va zararni fotosurat orqali baholash da'voni ko'rib chiqish muddatini kunlardan soatlarga qisqartiradi. Ikkinchi kanal – aniqlik va adolat: mashinaviy o'qitishga asoslangan skoring individual tavakkalchilikka mos tarif belgilash va da'volarni baholashning aniqligi va izchilligini oshirish imkonini beradi (Eling, Nuessle va Staubli, 2022). Uchinchikanal – ishonchlilik: firibgarlikni aniqlash tizimlari firibgarlik bilan bog'liq yo'qotishlarni kamaytirib, tarif yukini pasaytiradi. To'rtinchi kanal – mavjudlik: o'zbek tilidagi chat-botlar 24/7 rejimda maslahat berib, agentlik tarmog'i qisqarayotgan hududlarda xizmatlardan uzluksiz foydalanish imkoniyatini kengaytiradi.

O'zbekistondagi mavjud holat. Milliy bozor jadal o'smoqda, biroq ayrim tarkibiy ko'rsatkichlarni yanada muvozanatlashtirish imkoniyatlari mavjud (1-jadval).

1-jadval.

O'zbekiston sug'urta bozorining raqamli transformatsiya nuqtai nazaridan asosiy ko'rsatkichlari¹

Ko'rsatkich	2024-yil	2025-yil	O'zgarish
Sug'urta mukofotlari, mlrd so'm	9 770,1	13 463,5	+37,8%
Sug'urta to'lovlari, mlrd so'm	2 204,5	2 985,5	+35,4%
To'lov koeffitsienti (to'lov/mukofot)*	22,6%	22,2%	-0,4 f.p.
Sug'urtaga kirib borish darajasi (mukofot/YalM)*	0,67%	0,73%	+0,06 f.p.
Sug'urta agentlari soni	4 804	3 684	-23,3%
Amaldagi shartnomalar soni, mln dona	10,49	13,06	+24,5%
Bir agentga to'g'ri keladigan shartnomalar*	2 183	3 544	+62,4%
Umumiy sug'urta sohasida kelib tushgan da'volar	143 709	274 797	+91,2%
Rad etilgan da'volar ulushi	3,6%	1,6%	-2,0 f.p.

Jadvaldan ko'rinadiki, 2025-yilda jami sug'urta mukofotlari 13 463,5 mlrd so'mga yetib, 37,8 foizga, to'lovlar esa 35,4 foizga oshgan (NAPP, 2026). Kirib borish darajasi joriy narxlarida 1 849,7 trln so'mni tashkil etgan 2025-yilgi YalM asosida hisoblandi (Milliy statistika qo'mitasi, 2026). Da'volar bilan ishlash sifati yaxshilangan: umumiy sug'urta sohasida kelib tushgan da'volar soni 91,2 foizga ko'payib, 274 797 taga yetgan, qondirilgan da'volar ulushi 92,3 foizdan 96,4 foizga oshgan, rad etilganlar ulushi esa 3,6 foizdan 1,6 foizga tushgan (NAPP, 2026). Da'volar oqimining deyarli ikki baravar o'sishi da'volarni qayta ishlash jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadga muvofiqligini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, bozorning hududiy konsentratsiyasi yuqori: 2025-yilda jami mukofotlarning 10 858,8 mlrd so'mi yoki 80,7 foizi Toshkent shahriga to'g'ri kelgan. Ommaviy chakana mahsulotlar esa avtomatlashtirish uchun eng qulay segmentni tashkil etadi: transport vositalari egalarining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish bo'yicha amaldagi shartnomalar soni 5,16 mln dan 6,22 mln taga oshgan (NAPP, 2026).

1 Manba: NAPP (2026) va Milliy statistika qo'mitasi (2026) ma'lumotlari asosida tuzilgan; * belgili ko'rsatkichlar muallif hisob-kitobi.

Taklif etilayotgan raqamli model. Tahlil natijalari asosida sug'urta kompaniyalari uchun to'rt qatlamli SI asosidagi xizmat modeli ishlab chiqildi. Birinchi qatlam — ma'lumotlar qatlami kompaniyaning ichki polis va da'vo bazalarini davlat axborot tizimlari (yagona elektron polis tizimi, transport vositalari reyestri, soliqlar va kadastr ma'lumotlari) bilan dasturiy interfeys (API) orqali integratsiyalashni nazarda tutadi. Ikkinchi qatlam — analitik qatlam mijozni skoring qilish, dinamik tarflash va fribgarlik ehtimolini baholovchi mashinaviy o'qitish modellarini o'z ichiga oladi. Uchinchi qatlam — xizmat qatlami o'zbek va rus tillaridagi chat-bot, avtomobil shikastlarini fotosurat orqali baholovchi kompyuter ko'rish moduli hamda past tavakkalchilikli da'volarni uzluksiz avtomatik qayta ishlash (straight-through processing) asosida qondirish mexanizmi joriy etiladi. To'rtinchi qatlam — boshqaruv qatlami modellar ustidan inson nazorati, qarorlarning izohlanuvchanligi va mijozning e'tiroz bildirish huquqini ta'minlaydi. Model samaradorligi da'voni ko'rib chiqishning o'rtacha muddati, rad etilgan da'volar ulushi, to'lov koeffitsienti va mijoz sadoqati indeksi (Net Promoter Score — NPS) orqali monitoring qilinadi.

Iqtisodiy va tashkiliy samara. Sini joriy etishning iqtisodiy samarasi ikki yo'nalishda namoyon bo'ladi: operatsion xarajatlar (agentlik komissiyalari, qo'lda ishlov berish) qisqaradi va fribgarlik yo'qotishlari kamayadi. O'zbekiston uchun muhim jihat shundaki, 22 foiz atrofidagi to'lov koeffitsienti sug'urta mahsulotlarining mijozlar uchun iqtisodiy jozibadorligini yanada oshirish imkoniyati mavjudligini ko'rsatadi. SI hisobiga tejalgan xarajatlarni tariflarni pasaytirish yoki qoplama hajmini kengaytirishga yo'naltirish ixtiyoriy sug'urtaga ishonchni oshirishning amaliy mexanizmlaridan biri bo'lishi mumkin. Tashkiliy jihatdan esa agentlar sonining qisqarishi ularning funksiyasi sotuvdan murakkab korporativ tavakkalchiliklar bo'yicha maslahatga o'tishini taqozo etadi.

Xalqaro tajriba bilan taqqoslash. Global sug'urta bozori sekinlashayotgan bir paytda (jahon sug'urta mukofotlarining real o'sishi 2025-yildagi 3,9 foizdan 2026-yilda 1,3 foizgacha pasayishi kutilmoqda (Swiss Re Institute, 2026)) O'zbekiston bozori nominal hisobda 37,8 foiz o'smoqda. Biroq 0,73 foizlik kirib borish darajasi rivojlangan bozorlar ko'rsatkichlariga nisbatan pastroq darajada shakllangan, chunki rivojlangan iqtisodiyotlarda sug'urta sektori YalMga nisbatan yirik ulushga ega (OECD, 2025). Bu raqamli texnologiyalarni jadal joriy etish uchun qo'shimcha imkoniyat yaratadi: milliy kompaniyalar ilg'or raqamli yechimlarni tezroq o'zlashtirib, bevosita SI asosidagi platformalarni rivojlantirishi mumkin. Xalqaro so'rovlar mijozlarga xizmat ko'rsatish yo'nalishining ustuvorligini tasdiqlaydi: sug'urtalovchilarning 60 foizi agentli sun'iy intellekt (agent AI) mijozlarga xizmat ko'rsatish va ular bilan muloqotni tashkil etishda ustuvor texnologik yo'nalishlardan biri sifatida baholagan (EY, 2025).

O'zbekiston sharoitidagi imkoniyat va cheklolar. Imkoniyatlar qatoriga davlat strategiyasining mavjudligi, elektron polis infratuzilmasi hamda transport vositalari egalari fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urtalash (OSAGO) kabi ommaviy va standartlashtirilgan sug'urta mahsulotlarining keng tarqalganligi kiradi. Tartibga solish yo'nalishida sug'urtada SI qarorlarining shaffofligi va adolatligiga doir maxsus normativ talablarni shakllantirish va rivojlantirish imkoniyati mavjud. Bu borada IAIS tavsiyalari mo'ljal bo'lishi mumkin: uning 2025-yil iyulidagi hujjati tavakkalchilikka asoslangan nazorat va mutanosiblik, boshqaruv va hisobdorlik, mustahkamlik va xavfsizlik, shaffoflik va izohlanuvchanlik hamda adolatlilik, etika va zararni qoplash yo'nalishlarini qamrab oladi (IAIS, 2025). Mutanosiblik tamoyili amaliy ahamiyatga ega: oddiy hujjat qidiruv tizimi da'vo to'lovini belgilovchi SI bilan bir xil darajada tekshiruvdan o'tishi shart emas, chakana mijozlarga ta'sir etuvchi tizimlarga esa yuqoriroq talablar qo'yiladi.

Ma'lumotlar va kadrlar masalasi. SI modellarining sifati ma'lumotlar sifatiga bevosita bog'liq. Milliy bozorda da'volar tarixining raqamli shaklda to'liq saqlanishini yanada rivojlantirish, kompaniyalararo fribgarlik ma'lumotlari bazasini shakllantirish hamda aktuariylar sonini ko'paytirish zarurati mavjud. Xususan, 2026-yil boshida aktuariylar soni 7 nafarni tashkil etgani (NAPP, 2026) ushbu yo'nalishda kadrlar salohiyatini kengaytirish muhimligini ko'rsatadi. Yevropa tajribasi ham shunga o'xshash: ma'lumotlar maxfiyligi, xavfsizlik, tartibga solish talablariga muvofiqlik va malakali kadrlar yetishmasligi asosiy muammolar sifatida qayd etilgan. Generativ SI qo'shimcha risk omillarini ham yuzaga keltirishi mumkin: sug'urtalovchilar noto'g'ri yoki to'qib chiqarilgan javoblarni ('gallyutsinatsiyalarni') muhim risklardan biri sifatida qayd etgan, undan keyin kiberxavfsizlik, ma'lumotlarni himoya qilish va izohlanuvchanlik masalalari turadi (EIOPA, 2026).

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotning asosiy ilmiy natijalari quyidagilardan iborat. Birinchidan, O'zbekiston sug'urta bozorida shartnomalar soni o'sayotgan va agentlar soni qisqarayotgan sharoitda bir agentga to'g'ri keladigan shartnomalar 62 foizga oshgan, bu esa xizmat sifatini saqlash uchun avtomatlashtirishning ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatadi. Ikkinchidan, da'volar oqimining 91 foizga o'sishi fonida rad etilgan da'volar ulushining pasayishi xizmat sifati ko'rsatkichlarida ijobiy dinamika mavjudligini ko'rsatadi, SI vositalaridan foydalanish esa ushbu tendensiyaning davom ettirishga ko'maklashishi mumkin. Uchinchidan, Sining xizmat sifatiga ta'siri tezlik, aniqlik, ishonchlilik va mavjudlik kanallari orqali amalga oshadi va to'rt qatlamli model orqali tizimlashtirilishi mumkin.

Sug'urta kompaniyalari uchun amaliy takliflar sifatida Sini joriy etishni OSAGO va kredit sug'urtasi kabi

ommaviy, standartlashgan mahsulotlardan boshlash, da'volarni ko'rib chiqish muddati va rad etish ulushini asosiy samaradorlik ko'rsatkichi sifatida ommaviy e'lon qilish, har bir SI tizimi uchun inson nazorati va mijozning e'tiroz bildirish tartibini oldindan belgilash tavsiya etiladi. Davlat darajasida esa NAPP tomonidan IAIS tamoyillariga asoslangan sug'urtada SIdan foydalanish bo'yicha tavsiyaviy qo'llanmani ishlab chiqish, kompaniyalararo firibgarlik ma'lumotlari bazasini yaratish va aktuar kadrlar tayyorlashni kengaytirish SI va raqamli transformatsiyani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktabrdagi PQ-358-son "Sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilga qadar rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. – URL: <https://lex.uz/docs/-7158604>
2. EIOPA. From "Traditional AI" to "Generative AI": Implications for the Insurance Sector [Elektron resurs]. – European Insurance and Occupational Pensions Authority, 10.04.2025. – URL: https://www.eiopa.europa.eu/publications/traditional-ai-generative-ai-implications-insurance-sector_en
3. EIOPA. Generative AI Market Survey: Outlook, Use Cases and Risk Management. EIOPA-BoS-25-679 [Elektron resurs]. – European Insurance and Occupational Pensions Authority, 02.02.2026. – URL: https://www.eiopa.europa.eu/publications/generative-ai-market-survey-outlook-use-cases-and-risk-management_en
4. Eling M., Nuessle D., Staubli J. The impact of artificial intelligence along the insurance value chain and on the insurability of risks // The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice. – 2022. – Vol. 47, No. 2. – P. 205–241. – DOI: <https://doi.org/10.1057/s41288-020-00201-7>
5. EY. How insurers are embracing customer-facing applications for GenAI [Elektron resurs]. – 17.09.2025. – URL: https://www.ey.com/en_us/insights/insurance/gen-ai-in-insurance-key-survey-findings
6. IAIS. Application Paper on the Supervision of Artificial Intelligence. – Basel: International Association of Insurance Supervisors, 02.07.2025. – 43 p. – URL: <https://www.iais.org/uploads/2025/07/Application-Paper-on-the-supervision-of-artificial-intelligence.pdf>
7. Milliy statistika qo'mitasi. 2025-yilda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti hajmi 7,7 foizga o'sdi [Elektron resurs]. – 27.01.2026. – URL: <https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66554-2025-jilda-zbekiston-yalpi-ichki-mahsuloti-azhmi-7-7-foizga-sdi-2>
8. NAPP. O'zbekiston Respublikasi sug'urta bozorining 2025-yil yakunlari bo'yicha umumiy ko'rsatkichlari [Elektron resurs]. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Istiqbolli loyihalar milliy agentligi, 2026. – URL: <https://napp.uz/oz/pages/statistics-and-analysis-for-im>
9. OECD. Global Insurance Market Trends 2025. – Paris: OECD Publishing, 2025. – 58 p. – DOI: <https://doi.org/10.1787/0d11ecf4-en>
10. Parasuraman A., Zeithaml V. A., Berry L. L. SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality // Journal of Retailing. – 1988. – Vol. 64, No. 1. – P. 12–40.
11. Swiss Re Institute. Sigma 2/2026: World Insurance in 2026: Shock Absorbers in a Fragmenting World [Elektron resurs]. – Zurich: Swiss Re Institute, 2026. – URL: <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2026-07-world-insurance.html>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100